కథ

జాడ

—పి. శశిధర్

"వాణ్ని ఇక ఈ జన్మకు చూడగలుగుతానో లేదో ?" అది ఆవేదనో, ఆందోళనో తెలియకుండా తనలో తాను గొణుక్కుంటూ సుజాత రైలు దిగింది. తుఫాను గాలిలో మొదలంటా కదిలిపోయే చెట్టులా వొణుకుతూ ఈ మాట ఆ రోజు ఉదయం నుండి లెక్కలేనన్ని సార్లు అనుకుంది. ఒక్కొక్క చినుకే కురిసి కురిసి పాయలు పాయలుగా బయలుదేరి నీరు సముద్రం చేరినట్లుగా సుజాత ఆలోచనలు సాగి సాగి 'వాడి' దగ్గరే ఉంగలు చుట్టుకపోతున్నాయి. వాడు అంటే సుజాత తోబుట్టువు.

ఆ చిన్న రైల్వేస్టేషన్లో కలో, భ్రాంతో తెలియనంత సందిగ్ధంలో సుజాత రైలు దిగే సమయానికి సాయంత్రం వెలుగు చీకట్ల సందిగ్ధంలో నుండి క్రమంగా చీకటి ముసురుకుంటోంది. సుజాతలాగే దిగిన ప్రయాణీకులు చాలా తక్కువమంది. ఎక్కింది కూడా చాలా తక్కువమందే. ఎత్తు తక్కువగా ఉన్న ప్లాట్‌ఫాం మీదికి దిగుతుంటే సుజాత కాళ్ళు వణికాయి. తూలి పడుతుందేమోనని కాబోలు వెనక నుండి "పదిలం-పదిలమక్కా" అంటూ ఎవరో దించారు.

సుజాతలాగే ఆకాశం ఉరుములతో, మెరుపులతో తల్లడమల్లడంగా ఉంది. చినుకురాలదు....ఘర్షణ ఆగదు. ఉధృతంగా వీస్తున్నగాలికి స్టేషన్‌లోని పాతకాలపు రావిచెట్లు మొదలంటూ ఊగిపోతున్నాయి. గాలిరేపిన దుమ్ముకు స్టేషన్ మావురు గప్పినట్టుగా ఉన్నది. స్టేషన్ మాష్టర్ గదిలో ఎవరో అటిటు తిరుగుతున్నారు. స్టేషన్ మాస్టర్ గది పక్కనే గల వేయిటింగురూంలో స్టేషన్‌ను తీవ్రవాదులనుండి రక్షించడం కోసం నియమించబడిన పోలీసులు ఆక్రమించుకున్నారు. పోలీసుల్లో ఒకడు ఇసుకబస్తాల మాటున నిలబడి తుపాకితో సెంట్రీ చేస్తున్నాడు.

సుజాతకు ఆ గాలి, అక్కడి వాతావరణం ధ్యాస ఉన్నట్టే లేదు. నెత్తిమీది కంటా కొంగు లాక్కొని ప్లాటుఫాం దాటుకొని స్టేషన్ వెనుకకు వచ్చింది. గాలిలో ప్రయాణీకుల సందడేం విన్పించడంలేదు.

స్టేషన్ వెనుక అడ్డదిడ్డంగా పెరిగిన ముసలి తుమ్మచెట్లు-నిశ్శబ్దంగా ఉన్న

నాలుగైదు రైల్వే క్వార్టర్లు-సరిగ్గా స్టేషన్ వెనక నుండి మునలి తుమ్మలను చీల్చు కొని మట్టిరోడ్డు తూర్పు దిశకు సాగుతోంది. స్టేషన్‌కు కొద్ది దూరంలో ఒక మునలి తుమ్మ కింద హోటల్ గుడిసెలో గుడ్డి లాంతరు గాలికి రెపరెపలాడుతోంది. ఒక రిద్దరు ప్రయాణీకులు నడువవల్సిన దూరానికి మజిలీగా హోటల్ ముందు నిల్చు న్నారు. ఎప్పుడో యాభయేళ్ళ క్రితం కులాంతర వివాహం చేసుకొని ఊరు విడిచి వచ్చి స్థిరపడి ఇరువై ఏండ్ల క్రితం భర్త మరణించగా ఒంటరిగా ఆ స్టేషన్నే నమ్ము కొని బతుకుతున్న రాధమ్మ రైలు దిగిన ప్రయాణీకుల గిరాకి కోసం ఎదురు చూస్తోంది.

సుజాత ఇవేవి పట్టించుకోకుండా మట్టిరోడ్డు మీద నడుస్తోంది. ఆమె మెదడు నిండా తమ్ముడే నిండిపోయాడు. ఆమె తనువెల్లా తమ్ముడే తచ్చాడుతున్నాడు ఆమె కడుపులో దుఃఖం సుళ్ళు తిరుగుతోంది. ఆ దుఃఖానికి ఎంత వెతికినా ఆది, అంతం కన్పించడంలేదు.

బొయ్యిమని గాలి రేగుతోంది. పైన ఆకాశం ఉండీ ఉండీ ఉరుముతోంది. మెరిసిన మెరుపులో 'బిజిగిరి' దాని పక్కలా సకల దుఃఖాలను దాచుకున్న పంట భూములు నిశ్శబ్దంగా పడి ఉన్నాయి. సుజాత తలెత్తి చీకటి నిండిన ఆకాశంలోకి చూసింది. కుడివైపున గుట్టమీది మైక్రోవేవ్ స్టేషన్లో పచ్చలైటు రాత్రిపూట పులి కన్నులాగా పచ్చగా మెరుస్తోంది.

"ఇప్పుడు వాడెక్కడున్నాడో ?" రెపరెపలాడే గాలిలో ముందుకు నడుస్తూ అనుకున్నది.

నిర్మానుష్యమైన మట్టిరోడ్డుమీద శబ్దం చేస్తూ ఒక పెద్దబండి రావడం కన్పిం చింది. "ఎవరవ్వా ! చీకటిబడ్డది. ఎంటెవలు లేకుంటనే పోతన్నవ్-రైలచ్చిందా ?" ఒక గొంతు సుజాతను పరామర్శించింది.

సుజాత మరేదో లోకంలో ఉన్నట్టు ఆగకుండా ముందుకు సాగింది.

బండి చప్పుడు, గొణుగుడు గాలి శబ్దంలో కలిసిపోయాయి.

"ఎన్ని హింసలు పెడుతున్నరో వాణ్ని" సుజాత పెదవులు వణుకు తున్నాయి. వద్దు వద్దనుకుంటూనే ఇలాంటి ఆలోచనలు-

"ఈ రాత్రి ఎక్కడని తిరిగేది ? వాని జాడ ఎట్లా తెలుసుకునేది ? సుజాత

ఒక నిమిషం నిలబడిపోయింది. అనేక ప్రశ్నలు వచ్చాయి. కాని ఇంతదాక ఈ ప్రశ్న రాలేదు సుజాతకు. ఒక మహోద్ధృతమైన ఆవేశంలో ఇంటినుంచి బయలుదేరి స్టేషన్లో దిగేదాకా ఇలాంటి ప్రశ్నే వేసుకోలేదు సుజాత. ఎందుచేతనో సుజాత మనసు ఆ ప్రశ్నమీద నిలువలేదు. తనకు తెలియకుండానే తిరిగి నడవసాగింది.

ఉద్ధృతంగా వీస్తున్న గాలి ఆమెను రోడ్డుమీద ఒక పక్కకు ఈడుస్తోంది. ఆమె కట్టుకున్న లేతాకు పచ్చరంగు కాటన్ చీర గాలికి రెపరెప కొట్టుకుంటోంది. పద్దెనిమిదేండ్ల వైవాహిక జీవితంలో వేళకు తిండి తినక, నిద్రపోక తప్పని ఇంటి చాకిరిలో ఆమె దేహం పీకిపోయింది. చాటునేలాంటి కుటుంబ జీవితంలో సన్నబడి తెల్లగా పాలిపోయింది. ఇదమిద్ధంగా సుజాతకు తెలియని ఒక బలీయమైన విశ్వాసమేదో ఆమెను బతికిస్తోంది. కాని సుజాత శారీరక స్థితిని బట్టి ఆమె బతుకాల్సింది కాదు. ఇప్పుడు కూడా ఈ చీకటి నిండిన వర్షాకాలపు రాత్రి కూడా సమస్త సంసారిక బంధనాల కట్టుదిట్టాలను త్రెంచుకొని పరుగెత్తుకొని వచ్చేలా చేసింది ఆ విశ్వాసమే.

భర్త ఉద్యోగరీత్యా సుజాత బొగ్గుగనుల 'కాలరీ'లో ఉంటోంది. నిన్నటి రోజు ఉదయాన్నే పత్రికల్లో ఆమె తమ్ముని అరెస్టువార్త అచ్చయ్యింది. ఆ వార్తను సుజాత ఆలశ్యంగా చూసింది.

సుజాత భర్త మధుసూదన్ బలవంతంగా దినపత్రికను బంధు చేయించాడు. పిల్లల చదువు పాడవుతున్నదని అతను చెప్పిన కారణం అయితే అతని మనసులో ఉన్న కారణం తనకు తెలుసు. నక్సలైట్లను జైల్లనుండి వదిలివేసిన కాలం-అప్పుడు సుజాత తమ్ముడు కూడా అనేక మందితోపాటు వరంగల్ జైలు నుండి విడుదలయ్యాడు. ఆ విడుదల వార్త పత్రికలల్లో రెండు రోజుల ముందే వచ్చినా సుజాత చూడలేకపోయింది. ఆ కారణంగానే జైలుదాకా వెళ్ళలేకపోయింది. సుజాత తమ్ముణ్ని చూడలేకపోయింది. అక్కడి నుండే అతనెవరితోనే తన మంచిచెడ్డలు విచారించి అటునుండటే అజ్ఞాతవాసంలోకి పోయాడు.

అప్పటి నుండి సుజాత భర్తను ధిక్కరించే పత్రిక ఇంటికి తెప్పిస్తున్నది. భర్త ఊహించినదానికి సరిగ్గా వ్యతిరేకంగా సుజాత పత్రికద్వారా లోకంతో సంబంధం కలుపుకోవడానికి ప్రయత్నం చేసింది తనుపుట్టిన ఊరైన బిజిగిరి పరిసర ప్రాంతాల్లో జరుగుతున్న సంఘటనల తాలూకు వార్తల కోసం— ఆ వార్తల్లో తన తమ్ముని

ఉనికి కోసం ఆమె రోజు ఎంతో ఆసక్తితో వార్తాపత్రిక కోసం ఎదురుచూసేది. ఇది చెప్పకపోయిన తన భర్తకు తెలుస్తూనే ఉన్నది. నెలరోజుల క్రితం జరిగిన తీవ్ర వాగ్యుద్ధం తర్వాత ఆ యింటికి పేపరు రావడం ఆగిపోయింది. ఎప్పటిలాగే తీవ్రమైన నిరసనతో సుజాత మిన్నకుండిపోయింది. కాని సుజాత అంతరంగం వార్తల కోసం వెతుకుతూనే ఉండేది ...పక్కయింటి నుండి పేపరు తెప్పించుకొని చదివేది.

ఆ రోజు భర్త డ్యూటీకి, పిల్లలు స్కూలుకు వెళ్ళిన తరువాత పక్కింటి పేపరు చూస్తే పిడుగులాంటి వార్త. "తన తమ్ముణ్ని పోలీసులు అరెస్టు చేశారని" వాడి సంబంధీకులెవరో ప్రకటన చేశారు.... "అలాంటిది మేమెరుగం" పోలీసులు ప్రకటించారు....

సుజాతకు మెదడు మొద్దుబారిపోయింది. సకల చేష్టలుడిగిపోయి ఆ ఉదయం మధ్యాహ్నం చెప్పకోవడానికి మనిషిలేక తల్లడిల్లిపోయింది. తన సమస్త కలల ప్రపంచం చెదిరిపోయినట్లుగా మంచంలో పడి వెక్కి వెక్కి ఏడ్చింది ...తమ్ముడు తన ప్రతి చర్యను గమనిస్తున్నట్లే- ఆ చర్య మంచిచెడ్డల విచక్షణ చేస్తున్నట్లే తను ఊహించుకొని ఇంతకాలం బతుకుతూ ఉన్నది. జీవితంలో తనకున్న తల్లిపేగు సంబంధాన్నెవరో ఒక్కసారిగా తెంచివేసినట్టుగా కుప్పకూలిపోయింది.

ఆమె మరిచిపోయిన ఆమె జీవితమంతా క్రమంగా స్ఫురణకు తెచ్చుకున్నది. అంతకంతకూ జీవితేచ్ఛకు దూరమైపోతున్న సారహీనమైన సంసార జీవితం కండ్ల ముందు కదలాడింది.

పెండ్లి అయివచ్చిన కొత్తలో తను తెలుసుకోలేక పోయిందిగాని అతను- తన భర్త మధుసూదన్ మొదటి నుండి డబ్బు మనిషే-పెండ్లి పల్లకి బోయిల ఓంకార నాదంతో- అర్ధరాత్రి వికాదకరమైన పీడోక్కలుతో తాను పుట్టి పెరిగిన విజిగిరి నుండి భర్తతోపాటు కాలరీ మీదికి కాపురానికి రావడం- సంవత్సరం గడిచేలోగా మొదటి కూతురు, తరువాత మరో కూతురు-భర్తకున్న కొడుకు కాంక్షతో మరో సంతానం- ఆమె కూడ కూతురే కావడం- తుదకెట్లాగో ఘర్షణపడి ఆపరేషన్ చేయించుకోవడం-- సంసారమన్నాక సవాలక్ష గొడవలనుకుంటూ సర్దుకపోవడానికి తన సవాలక్ష ప్రయత్నాలు- తిరిగి తిరిగి మళ్ళీ మొదటికొచ్చే సమస్యలు- యవ్వనం పురిటి వాసనల మధ్య ఎడతెగని గొడవల మధ్య గడిచిపోయింది. అంతకంతకూ

గొడవలు, అసంతృప్తులు ముదిరిపోయి ఇద్దరి మధ్య దూరం పెరగసాగింది. తను నిరాశపడుతూ కూడా- ఈ నరక సదృశ్యమైన కనిపించని యుద్ధాల మధ్య పిల్లల లేత ముఖాలు- పిల్లలు దిక్కులేనివారై పోతారని తను తన జీవితానికి ముగింపు పాడలేదు.

పదే పదే వెంటాడే ప్రశ్నలు సుజాతను పీల్చి పిప్పి చేశాయి. ఈ మొత్తం కుప్పకూలిన జీవితంలో తానెక్కడ తట్టుకొనిపోయిందో ? ఆ రోజంతా సుజాత దుఃఖంలో మునిగిపోయింది. మళ్ళీ ఆలోచనలు తమ్ముని మీదికి పోయాయి. హఠాత్తుగా ఆకాశం గుడగుడలాడింది. తళుక్కున మెరిసే మెరుపుల సమారోహలు. సుజాత రోడ్డు మీద నిలబడి చుట్టూ చూసింది. ఇది కలా నిజమా ? తనెక్కడున్నది ? ఎటు పోతున్నది ? తన చుట్టు చీకటి ఎందుకు కమ్ముకున్నది ? ఆకాశం ఎందుకు గుడగుడలాడుతోంది ? తెగిపోతూ అతుక్కుంటూ మళ్ళీ తెగిపోయే ఆలోచనల పరంపరలో నుండి మళ్ళీ తమ్ముడు.... తమ్ముడి జ్ఞాపకాలు నిలువెల్లా వ్యాపించగా సుజాత ఆ మట్టిరోడ్డు మీద నడవసాగింది.

వాడు తనకు తమ్ముడేనా ? చిన్ననాడే వాన్ని కని తల్లి చనిపోయింది. అలాంటి సమయంలో తన లేత రెక్కల ఆలనలో, పాలనలో తొలి సంతానంగా పెరిగాడు వాడు. ఇంటి నిర్వహణతోపాటు తమ్ముని పెంపకం తనమీద పడింది.

వాడు ప్రైమరీ స్కూలుకు వెళ్ళే వయసులోనే తనకు వివాహమయ్యి కాలేరు మీదికి తరలి వచ్చింది. తల్లి లేని తమ్మున్ని తనతో తెచ్చుకోవడం కోసం మధుసూదన్‌ను అడిగింది. ఎందుచేతనో గాని మధుసూదన్ అంగీకరించాడు. 'ఎంత ప్రయత్నం చేసినా తమ్ముడు చదువులో అంతగా రాణించలేదు' వాడికి ఆ చదువు రుచించినట్టు లేదు. ఎప్పుడు దిగులుగా, ఒంటరిగా కన్పించేవాడు. వాడి చిన్నారి మెదట్లో ఏ యే తుఫాను గాలులు రేగుతున్నాయో తనకు అర్థమయ్యేది కాదు. క్రమంగా క్లాసు పుస్తకాల కంటె మరేవో పుస్తకాలు దొంగచాటుగా తెచ్చుకొని చదివేవాడు. పోనీలే ఏవో పుస్తకాలు, ఏదో చదువు చదువుతున్నాడు గదా అని తను తనకు తాను జవాబు చెప్పుకునేది. కాని మధుసూదన్ చిర చిరలాడుతూ ఉండేవాడు. వాళ్ళిద్దరి మధ్య ఏదో అఘాతం పెరగడం ఆరంభమౌతున్నట్లు తనకు తెలుస్తూనే ఉన్నది. మధుసూదన్ ఇంట్లో ఉంటే వాడు బయటెక్కడో తిరిగి వచ్చేవాడు....

మధుసూదన్‌కు ఇది కంటగింపుగా ఉండేది. ఓ రోజు వాడికోసం కాచుక్కూర్చున్నాడు. రాత్రి పదిగంటలకు వాడొచ్చాడు—చేతిలో ఏదో పుస్తకం. వాడట్లా నిలబడే ఉన్నాడు. "ఆ చదువులేం కూడు బెట్టయి. ఒక్కొక్కడికి చదువుకునే స్తోమత లేక అంగలారుస్తున్నారు.... నేం ఎంత ఇబ్బంది పడుతున్నామో నీకు అర్థమయ్యే ఉంటుంది. నువ్వు మంచి చదువులు చదువుకో— ఎంత డబ్బైనా నేను పెడుతాను." మధుసూదన్ కంఠంలో అధికారస్వరం. వాడు ఔనన లేదు. కాదన లేదు. తను ఏం ముందుకురాగలదోనని హైరానా పడుతున్నది. వాడి ముఖంలో నాన్న- అనేక కష్ట నష్టాల్లో ఏ మాత్రము తొట్రుపడకుండా నిలబడిన నాన్న-అమ్మ చనిపోయి, బంధువులు చుట్టాలు మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకొమ్మన్నప్పుడు ఇట్లాగే నిర్వికారంగా నిలబడిపోయిన సంగతి జ్ఞాపకం వచ్చింది. నాన్న సాత్విక సంస్కారానికి తోడు పరిశీలనా శక్తి అబ్బింది. తమ్ముని గురించి తనకు అర్థమయ్యింది అప్పుడే.

వాడు ఇంటర్మీడియట్‌లో తప్పాడు.... సుజాత తమ్మునికి అంత మంచి చదువు చెప్పించలేకపోయామని లోలోపల బాధపడ్డది. మధుసూదన్ ఎప్పుడో అతని పట్ల ఆశలు చాలించుకున్నాడు.

మధుసూదన్ ఆలోచనలు విరిగిపోయాయి. వాడు ఏ డాక్టరో, ఇంజనీరో అయితే తన కూతురు నిద్దామనే ఆలోచనలు చేసినట్టు తనకు తర్వాత అర్థమయ్యింది.

సరిగ్గా ఆ రోజుల్లోనే సుజాత తండ్రి గ్రామంలో చనిపోయాడు. ఇంటర్లో తప్పిన తమ్ముడికి తండ్రి వారసత్వంగా మిగిలిన కుప్పకూలిపోతున్న వ్యవసాయం మీద పడ్డది. తమ్ముడు వెళ్ళకముందే వ్యవసాయంలో పెట్టుబడులు పెరిగిపోయాయి. గిట్టుబాటు ధరలు లేక రైతులు విలవిల్లాడ్డం-బాంకుల చుట్టూ తిరగడం-అప్పుల ఉచ్చులు, భూములను తెగనమ్ముకోవడం, ఇవన్నీ సుజాత తండ్రితో ఉన్నప్పుడే చూసింది. తమ్ముడు ఆ రొంపిలోకి దిగకూడదనుకొని ఎంత ప్రయత్నం చేసినా వాడు అందులోకే పోక తప్పలేదు. తమ్మునికి తోడుగా ఇంటిదగ్గర ఎన్నడో భర్త చనిపోయి పుట్టింటికి చేరిన మేనత్త ఉండేది. తమ్ముడు వ్యవసాయం చేసిన మూడు నాలుగేండ్లు సుజాత వాడు కుప్పకూలిపోకూడదని ఎంతో తండ్లాడి పోయేది.

"వాడక్కడ నిప్పుల మీద మొక్కజొన్నకంకి తీరంగ బొర్లి పోతున్నాడు. వాడికి అయిదో పదో అప్పుగానే యివ్వంది వాడు బతకలేడు." సుజాత భర్తతో—

" ఈ బుద్ధి నీకు గాదు వాడికుండాలే- మేమంతా బుద్ధిలేని వాళ్ళమై ఇక్కడికి వచ్చినమా ? చెప్పంగ విననివాడు చెడితెనే తెలుస్తది" మధుసూదన్ అకారణంగా కోపం తెచ్చుకున్నాడు. వ్యవసాయం పాతబొంద, అది ఒడ్డున పడేదా ? గడ్డన పడేదా ?

"మీ తమ్ముడికి అంతకన్నా గొప్ప పనేం తోచదు.... అయినా పెద్దల మాట మీద గౌరవం లేని మనిషికి మనమాటలేం రుచిస్తాయి. అయినా నా దగ్గర ఎక్కడు న్నాయి పైసలు."

సుజాతకు అంత అర్థమౌతూనే ఉన్నది. వాళ్ళిద్దరు చెరోపక్క నిలబడ్డారని- వాళ్ళిద్దరికి యుద్ధమే తప్ప సఖ్యత కుదరదని సుజాతకు అర్థమౌతూనే ఉన్నది. భర్త ఎక్కడ నిలబడ్డాడో తెలిసినంత స్పష్టంగా తమ్ముడి స్థానం తెలిసేది కాదు. అదే రోజుల తరబడి సుజాతను వ్యాకులపరిచేది.

తాను దాచుకున్న పదీ పరకా తమ్ముడు వచ్చినప్పుడల్లా చేతిలో పెట్టేది. వాడు అవి తీసుకుంటున్నాకూడా వాడి కళ్ళల్లో విలవిలలాడడం కన్పించేది.

అప్పటికి ఊళ్ళల్లో రకరకాల గొడవలు- సరికొత్త రాజకీయాలు వచ్చి చేరు తున్నాయి.... ఊళ్ళు తల్లడిల్లి పోతున్నాయి. ఒక పెను తుఫాను ప్రతి మనిషిని మొదలంటా కదిలించి నట్టయిపోయింది.

తరువాత మేనత్త చనిపోవడమో మరెందుకోగాని తమ్ముడు ఊరు విడిచి వచ్చాడు. సింగరేణిలో పరుగు పందేలతో ఉద్యోగాలు యిచ్చే కాలంలో వాడు అందులో గెలిచి బదిలీ ఫిల్లరు ఉద్యోగంలో చేరాడు

మధుసూదన్‌కు వాడి పొడ గిట్టకుంటయ్యింది. డాక్టరుగానో, ఇంజనీరుగానో చూడాలనుకున్న బావమరిది బదిలీ ఫిల్లర్ ఉద్యోగం చేయడం నామోషిగా ఉన్నది. ఒక సంవత్సరం కాగానే ఇంకో రాగం ఎత్తుకున్నాడు. లంచాలిచ్చో, పైరవీలు చేసో పైమెట్టుకు పొమ్మని చెప్పేవాడు.... వాడు ఎప్పుడు వచ్చినా ఇదే రాగం. తమ్ముడు జవాబు చెప్పేవాడు కాదు. అది మధుసూదన్‌ను మరింత బాధించేది.

వాడు ఇంతకన్నా ఎంత తండ్లాడుతున్నాడో సుజాతకు ఆ తరువాతనే తెల్సింది. కాలరీ ప్రాంతాలు సమ్మె, లాకౌట్లు, ధర్నాలు, ఊరేగింపులు, అరెస్టులు, కాల్పులు.... ఈ వివరాలన్నీ కేవలం తమ్ముడి కోసమే సుజాత ఆరా తీస్తుండేది. ఈ మొత్తం గడిబిడల్లో తమ్ముని హృదయం లీనమైపోగలదని సుజాత ఆలోచించి

దదదదలాడేది. సుజాత అనుకున్నంత అయ్యింది. ఈ సమ్మెల వెనుక తన తమ్ముడున్నాడని అరెస్టు చేయడం విడిచిపెట్టడం జరిగింది. గనుల మీద అంతకంతకు ఉద్రిక్తత నెలకొన్నది. అందులో భాగంగానే మధుసూదన్ లాంటి అధికార్ల పట్ల కార్మికులకు తీవ్ర వ్యతిరేకత ఏర్పడింది. ఘర్షణలు పెరుగుతూనే ఉన్నాయి. తాగుడు నిషేధించాలనే గొడవల్లో మధుసూదన్ బజారులో పెట్టి ఎవరితోనో నడిపిస్తున్న బ్రాందీషాపు మూతపడ్డది.

అనేక కారణాలతో మధుసూదన్ ఉగ్రుడైపోయాడు. తనకు వ్యతిరేకంగా మారిన పరిస్థితులన్నిటికి తన బావమరిదే కారణమన్నట్టుగా అతని ఉనికిని సహించేవాడుకాదు. తమ్ముడు అదేమీ లెక్కచేసేవాడుకాదు వారం వారం వచ్చి ఈ గొడవలు తనకేమి పట్టనట్లు సుజాతను కలుస్తుండేవాడు. వాడి చిన్నారి మనసు ఈ ఎదురు దెబ్బల వలన ఎంత చెదిరిపోయిందోనని సుజాత తమ్ముని ముఖంలోకి గుచ్చి గుచ్చి చూసేది. విచిత్రంగా తమ్ముని మాట, చేత పరమ ప్రశాంతంగా ఒక క్రమపద్ధతిలో ఉండేది బావ-బావమరిది కలుస్తే ఎంత గొడవ జరుగగలదోనని సుజాత ఆందోళన పడేది. బావ ప్రసక్తి తేకుండా మాట్లాడేది. బావ గురించి అన్ని తెలిసిన వాడిలాగే ఉండేవాడు.

అట్లా తమ్ముని ద్వారా సుజాతకు కొత్త ప్రపంచమేదో లీలగా తెలుస్తున్నట్లే ఉండేది. వారం వారం తనలో తానే సిగ్గుపడే విధంగా తమ్ముని కోసం ఎదురు చూసేది....వాడు క్రమక్రమంగా రక్తసంబంధంకన్నా ఎక్కువగా తోచేవాడు. తన భర్తతో తను పడుతున్న యాతన తనకు తెలియకుండానే చెప్పుకునేది. తమ్ముడు వెళ్ళిపోయిన తరువాత ఈ గొడవలన్నీ ఎందుకు చెప్పానా అనుకునేది. ఒక్కొక్కసారి అలాంటి వ్యతిరేకతలు గొడవలు తనకు కొత్తగా ఎందుకు స్ఫురిస్తున్నాయో తెలిసేదికాదు. తను ఎలాంటి స్నేహాల గురించి ఎలాంటి ఆత్మీయత గురించి, ఎలాంటి మనుషుల గురించి తలపోస్తున్నదో అర్థమయ్యేదికాదు.... వాడు లోకం గురించి, మనుషుల గురించి అదోవిధమైన వెలుగురాసిన గొంతుతో వివరించేవాడు. సిగ్గుపడుతున్నట్లుగా తెచ్చి పుస్తకాలు యిచ్చేవాడు. స్వార్థం, తండ్లాట గలిగిన మనుషుల ప్రవర్తనకు మూలమెక్కడో ఆ పుస్తకాల్లో సుజాతకు అర్థమౌతుండేది.

తమ్ముడు పుట్టెడు దుఃఖంతో ఉన్నట్టు సుజాతకు ఒక మారనిపించింది. ఆ కన్నీళ్ళు ఏ వేదనల నుండి ఊరివచ్చాయో ఎంత విచారించిన తెలిసేదికాదు. అలాంటి

తమ్ముణ్ని పోలీసులు అరెస్టు చేసి బయటకు రావడానికి వీలుకాని కేసులేవో పెట్టారు. వాణ్ని వరంగల్ సెంట్రల్ జైలుకు పంపారు....

"నెగుల బుట్టని కోడిపిల్ల మంచం మూడు సుట్లని, వాళ్ళు బతుకరు- ఇంకొకరిని బతకనియ్యరు". మధుసూదన్ ఈ మాటో ఇలాంటి మాటలో పదే పదే అంటుండేవాడు.

ఒక్కొక్కసారి తీవ్రమైన కోపంతో మధుసూదన్‌కు జవాబు చెప్పాలనుకునేది. అప్పుడు తమ్ముడు కన్పించేవాడు- వాడు జీర్ణించుకున్న వేలాదిమంది మంచి మనుషుల సంస్కారం ఆమెకు స్ఫురించేది. "వీళ్ళకు పై మనుషులే సరిగ్గా కన్పించరు. లోపలి మనుషులు తెలుస్తారా? ఎవరి చుట్టు వాళ్ళే తిరిగే మనిషికి లోకం తెలుస్తుందా?" అనుకునేది. ఇలాంటివో మరెలాంటివో అనేక మాటలు మనుషులతో పంచుకోవాలని ఉవ్విళ్ళూరేది.

సుజాత చిత్రమైన సంఘర్షణలో బతుకుతూ ఉండగానే వాడు జైల్లో ఉన్న కాలంలోనే బయట అనూహ్యమైన మార్పులు జరిగిపోయాయి. సుజాత వార్తాపత్రిక ఆధారంతో ఈ మార్పులను ఊహించడానికి అలవాటు పడ్డది.

రామారావు ప్రభుత్వం తీవ్రవాదులపై విరుచుక పడ్డది. తాత్కాలికంగా తీవ్రవాదులు వెనుకంజ వేశారు. అప్పుడు కాలరీ ప్రాంతంలో తిరిగి బ్రాందీ షాపులు తెరిచారు. తీవ్రవాదుల హెచ్చరికలను ఖాతరు చేయని రెండు పెద్ద బ్రాందీ షాపులపై కార్మికులు దాడిచేశారు. అందులో మధుసూదన్ బ్రాందిషాపు ఒకటి. బ్రాందిషాపు ధ్వంసమైపోగానే ఎక్కడికక్కడ ఖాతాదార్లు మధుసూదన్‌కు మొండి చెయ్యి చూయించారు. ఆ విధంగా మధుసూదన్ నష్టపోయిన దశలోనే గనిమీద మధుసూదన్‌కు కార్మికులతో ఘర్షణ ప్రారంభమయ్యింది. వీటన్నిటి మధ్య మధుసూదన్ తీవ్రమైన కోపంతో అందరిని వరుసబెట్టి తిట్టేవాడు. సుజాతతో యుద్ధం చేసేవాడు.

"తమ్ముడు చెడిపోవడానికి నువ్వే కారణం" అంటూ నిందించేవాడు. "ఉల్పాగా తిరిగే ప్రతి లంపెన్‌గాడు చేసేపనే అది. వాడు గుండ...." ఇట్లా సాగేవి మధుసూదన్ తిట్లు.

సుజాత విలవిల లాడిపోయేది. తను తమ్ముణ్ని చెడగొట్టిందా? తమ్ముడి చేతల మంచి చెడ్డలేమిటో తనకు మళ్ళీ మీమాంస ప్రారంభమయ్యేది. తిరిగి జవాబు చెప్పాలనే ఆలోచన ఎప్పుడు చేయలేదు. "వాడు ఆత్మగల మనిషి-ఆత్మ కలిగి ఉండ

దమే నేరం అంటున్నాడు భర్త". మంచి చెడ్డలు రెండుగా చీలిపోయినట్లుగా కన్పించేది. అయినా అప్పుడప్పుడు "వాడు ఈ నిప్పుల దారిని ఎందుకు ఎంచుకున్నాడో?" అనుకునేది. తనకు తెలియకుండా తను ఆ దారిలో నడుస్తున్నట్లుగా తోచి ఉలిక్కిపడేది. తను జవాబు చెప్పుకున్నా భర్తతో కనిపించని, నెత్తురేమికారని తీవ్ర, సుదీర్ఘ యుద్ధంలో కూరుకపోయినట్లుగా ఒకనాడు అర్థమయ్యింది. అసలు భర్త జైల్లో ఉన్న తమ్మునితో కాదు తనతో తలపడుతున్నాడని అర్థమై విస్తుపోయింది. తన సమస్త సంసారిక జీవితాన్ని కుప్పపోసుకొని తనకు తెలియకుండానే సుజాత వెక్కి వెక్కి ఏడ్చింది....

చివరకు సుజాతకు తేలిన అంశమేమిటంటే తమ్ముడు జైల్లో బంధీ-అది ఎలాంటి బంధిఖానో తనకు తెలియదు. తను ఈ ఇంట్లో బంధి. మొగుడి అధికారాలతో తన సమస్త శరీరంలోని ఆర్తిని ఎండగట్టాలని భర్త చూస్తున్నట్లుగా సుజాత అర్థం చేసుకున్నది. తమ్ముడు పదే పదే మానవ జీవితంలో ఇదెవారి పోయిన హింస గురించి, తనకు అర్థంకాని మరేమిటో గురించి చెప్పినవన్నీ గుర్తొచ్చేవి. నాకన్నీ తెలుస్తున్నాయి చూడు అని చెప్పాలనిపించేది. తమ్ముని కోసం వేయి కండ్లతో ఎదురు చూసేది.

ఒక్కొక్కమారు జైలుకు వెళ్ళి తమ్మున్ని చూసి రావాలనుకునేది. ఆ మాట తాను చెప్పకుండానే మధుసూదన్ అర్థం చేసుకున్నట్లుగా- "మరింక వాడితో మనకు ఎలాంటి బాంధవ్యాలు లేవు. ఆ బాంధవ్యాలు పెట్టుకుంటే నా గడప తొక్కవద్దు". అన్నాడు.

తన చేతకానితనం మీద ఎనలేని కోపంతో సుజాత ఏడ్వని రోజులేదు. ఒక్కొక్కమారు ఇంత బలహీనమైన బంధం ఉంటేనేమి పోతేనేమి అనే తెగింపు కలిగేది. పిల్లల ముఖాలు ఆమెను నిలవేసేవి.

సుజాత లోలోపల జరుగుతున్న భీకర సంగ్రామమే ఇంచుమించు బయట జరుగుతున్నట్లుగా సుజాతకు అర్థమయ్యింది. ఎక్కడో మండలాధ్యక్షున్ని చెరపట్టి చంపేయడం, తర్వాత ప్రభుత్వం దిగివచ్చి తీవ్రవాదుల కోర్కెలు తీర్చడం- జైల్లో, లాకప్పుల్లో ఉన్నవాళ్ళను విడుదల చేయడం- కూల్చివేసిన స్థూపాలను తిరిగి కట్టడం.... తన సమస్యలు అడుగున పట్టేంత ఉద్విగ్నత సుజాతను ఊపేసింది. ఆ గొడవల్లోనే తమ్ముడు విడుదలై మందిలో కలిసిపోయాడు.

తర్వాత ఎన్నికలు - ప్రభుత్వం మారిపోయింది.

బ్రహ్మాండమైన బహిరంగ సభలు, సమావేశాలు- వేన వేల ఎకరాల భూమి పంపకాలు- అలాంటి అల్లకల్లోలాల మధ్య ఉవ్వెత్తున ఎగిసిపడే రైతుల పోరాట కెరటాల మధ్య ఆమె రోజూ వార్తాపత్రికలో తన తమ్ముణ్ని పోల్చుకోవడానికి వెతుకులాడేది.

అదిగో అలాంటి ఉద్విగ్న రోజుల్లోనే తన తమ్ముని అరెస్టు వార్త సుజాతకు తెలిసింది. అప్పటికే విరుచుకపడే కెరటాలకు అడ్డుకట్ట వేయడానికి ప్రభుత్వం అరెస్టులు, కాల్పివేతలు ముమ్మరం చేసింది.

మొదట ఆ వార్త చదివి సుజాత కుప్పకూలిపోయింది. ఆ తరువాత తనమీద తనకే చెప్పరాని ఆగ్రహం కలిగింది. ఈ ఇంట్లో పిడికెడు మెతుకులు, నాలుగు చీరల స్థానం పోతేపోయింది పిల్లలు అడుక్కుతినైనా బతకగలరు. ఆలశ్యం చేస్తే తమ్ముడు తనకు దక్కడు. ఎట్లాగైనా వాణ్ని రక్షించుకోవాలి. ఎవరి అండ తీసుకొనైనా వాణ్ని విడిపించుకోవాలి. అలాంటి నిర్ణయానికి వచ్చిన తరువాత తమ ఊళ్ళోని మేనబావ గుర్తొచ్చాడు. అప్పుడు అతను ఆ మండలానికి అధ్యక్షుడు. చిన్ననాడు సుజాతను అతనికేయిచ్చి పెండ్లి చేద్దామనుకున్నారు. సుజాత తల్లి చనిపోవడం దాదిగా సుజాత కుటుంబం తరిగిపోయింది. వాళ్ళు పెరిగిపోయారు. పెద్ద మేనత్త ఈ సంబంధం మీద అయిష్టత చూపింది. ఏది ఏమైనా అతన్ని కలువాలని నిర్ణయానికి రాగానే సుజాత పిల్లలకు చెప్పి రైల్వేస్టేషన్‌కు చేరుకున్నది. ఆమె దుఃఖంతో, విచారంతో వచ్చిన రైలు ఎక్కింది. రైల్లో వరుస క్రమంలేని ఆలోచన మధ్య ఇతర ప్రయాణీకు లెవరిని పట్టించుకోలేదు. కనీసం ఆ స్పృహ కూడా లేకుండా రైలు దిగింది.

ఎందుకోగాని ఉరుముడు, మెరుసుడేగాని వర్షం కురువడంలేదు. గాలి ఆ పక్క ఈపక్క బొయ్యిమంటూ వీస్తోంది. మినుగురుల్లా ఊరి దీపాలు కన్పిస్తు న్నాయి. ఆ దారి, ఆ పరిసరాల స్పృహలేదు. తను ఒంటరిగా చీకటిపూట నడుస్తున్నా నన్న ధ్యాసేలేదు. ఆ దారంట అప్పుడప్పుడు సుజాతలాగే ప్రయాణించేవారి గురించి పట్టింపులేదు. పెను తుఫానులో అల్లకల్లోలమై పోతున్న సముద్రంలోని కెరటా ల్లాగా ఆమె మనసులో అనేక జ్ఞాపకాలు- ఎక్కడో తెగి ఎక్కడో అతుక్కుంటున్న ఆ జ్ఞాపకాల సారాంశం మాత్రం అది.

సుజాత వడివడిగా నడుస్తోంది. ఇప్పుడు సుజాతకు ఊరు దగ్గరౌతున్నది.

తన గుండే పెద్ద శబ్దం చేస్తూ కొట్టుకుంటున్నది. చీకటి రాత్రి, మేఘాలు గిరేసుకున్న ఆకాశంకింద ఎడతెగని శోకంలాగా చిమ్మెట్ల రొద సాగుతూనే ఉన్నది.

కాసేపు ఈ ఆలోచనలు కట్టిపెట్టి సుజాత నడవసాగింది. తుఫాను తర్వాత ప్రశాంతత ఆమె ముఖంలో లిప్తకాలం చోటు చేసుకున్నది. బలహీనమైన మెరుపు మెరిసింది. కొద్దిగా గాలి ఉధృతి తగ్గింది.

ఆ మెరుపు వెలుగులో చుట్టు పరికించి చూసింది. కుడివేపు గుట్ట బోరుకింద ఏనాడో చనిపోయిన ముస్లింమత పెద్ద సమాధి (దర్గ) తెల్లగా కన్పించింది. దర్గ గుడికి ఆవలివేపున గల ఖాజీ పల్లెలో ఏ అలికిడి లేదు. మళ్ళీ తమ్ముడు మదిలో మెదిలాడు. తన చుట్టు విస్తరించిన ధరిత్రి సొంతం వల్ల కాదులా తోచింది. గాలికి వూగుతున్న చెట్లు పెంట్రుకలు విరబోసుకొని శివాలెత్తుతున్నట్టుగా తోచింది. ఎదురుగా బిజిగిరి రెండు గుట్టల మధ్య బిజిగిరి మెరుపు మెరుపుకు కనిపించి మాయమౌతుంది.

తమ్ముడి ఆలోచనలు పక్కకు నెట్టి సుజాత రోడ్డుకు రెండు పక్కలాచూస్తూ నడుస్తోంది. రోడ్డుకు ఎడమపక్క విస్తరించిన అపారమైన నల్ల రేగడి భూములు దున్నక పడావు పడి ఉన్నాయి. ఆ భూముల్లో అక్కడక్కడ రంగు వెలసిన ఎర్ర జెండాలు రెపరెపలాడుతున్నాయి. ఈ భూములన్ని తన మేనబావవే....రోడ్డుకు కుడివేపున ఉన్న భూముల్లో కొన్ని బిజిగిరి గ్రామస్తులవి. మరికొన్ని ఖాజిపల్లె తురకలవి. జులై నెల చివరి రోజులు- కుడివేపు భూముల్లో మొక్కజొన్న, పత్తి పంటలు ఎందుచేతనో బలహీనంగా ఉన్నాయి ..

తను వార్తపత్రికలల్లో చదివిన ఈ భూముల చరిత్రంతా సుజాతకు జ్ఞాపకం రాసాగింది.... ఈ మట్టి, ఎందరి మనుషుల సుఖదుఃఖాలను చూసిందో ? ఆ మట్టిమీద సుజాతకు చెప్పరాని ప్రేమేదో పొంగుకొచ్చింది. హఠాత్తుగా సుజాతకు ఆ జెండాల మధ్య తమ్ముని ముఖం కనిపించినట్టయ్యింది సుజాత పిచ్చిదానిలా నిలబడిపోయింది. ఈ సమస్త ప్రపంచం ప్రతిధ్వనించే విధంగా తమ్ముని్న పేరు పెట్టి పిలువాలని వెర్రి ఊహ మెదిలింది. ఆ పిలుపు ఆమె కంఠంలో అణిగిపోయి దాని స్థానంలో-చింపిరి తలలవాళ్ళు, చిరిగిన బట్టల అసంఖ్యాక జన సమూహం కోలాహలంగా ఎటో పోతున్నట్టుగా తోచింది....

"వాళ్ళకి బలం ఎక్కడినుండి వచ్చింది ? చిన్నదానికి చితకదానికి వాళ్ళల్లో వాళ్ళు కొట్లాడే మనుషులు ఒకే ఇంట్లో బతుకుతూ వేరు వేరు పాయలుగా చీలి

పోయినవాళ్ళు- వాళ్ళంతా ఎట్లా బతుకుతారు ? ఇది జరిగే పనేనా ? వీళ్ళందరి అయంపట్లు తమ్ముడికి దొరికినట్టుగానే ఉన్నది. వాడికి గట్టిగా ఒక దురుసు మాట మాట్లాడరాదు. ఇలాంటి మనుషులతో ఏం మాట్లాడడం ? వాళ్ళల్లో వాడెట్లా ఇమిడి పోయాడు ?" సుజాత తనలో తానే గొనుక్కుంటూ నడుస్తోంది.

సుజాత వెనుకనుంచి ఎడ్లబండొకటి ఆ చీకట్లో దొకదొకలాడుతూ వస్తోంది. ఎవరో రావాల్సిన బంధువుల కోసం వచ్చిపోతున్నట్లున్నది. ఆ పెద్ద బండిలో నొగల కిందికి కాళ్ళు జారిడిసి ఒక ముసలాయన మునిలాగ కూర్చుండి తోలుక పోతున్నాడు. ఆ ముసలాయనలో సుజాతకు తండ్రి జ్ఞాపకం వచ్చాడు.

"బతుకు చేతకాని పరమ దరిద్రులు" మధుసూదన్ తన తమ్ముణ్నుద్దేశించి చెప్పిన మాట ఎందుకో గుర్తొచ్చింది.

ఆ రోజు సుజాతకు మనసు విలవిల లాడిపోయింది.

"నిజమే వానికి బతక చేతకాదు. చేతనైన మీలాంటివాళ్ళు బతికే తీరేమిటో కన్పిస్తనే ఉన్నది." సుజాత జవాబు చెప్పాలనుకున్నది. కాని అనలేకపోయింది. బీరువాలో కుప్పలు కుప్పలుగా పడున్న కుదువబడిన నగలు ఆమెకు పాములు తేళ్ళ లాగా కన్పించాయి.... భర్త అడ్డమైన లంచాలు, వడ్డీవ్యాపారం, బీరు బ్రాంది అమ్మకాలు- డబ్బు కక్కుర్తిలో భర్త ఎన్ని కుటుంబాలను ఆర్పివేస్తున్నద- ఎవరి మీదనో పగ సాధించడాని కన్నట్టు బంగ్లామీద బంగ్లా కడుతున్నది- డబ్బుతో సర్వ ప్రపంచాన్ని గెలువగలననే యావతో ఆయన మనుషులకు ఎట్లా దూరమైపోతున్నది. తనను గెలువాలని చేసే ప్రతి ప్రయత్నం తనకు అసహ్యాన్ని కలుగజేస్తున్నది. చివరకు అతని ఉనికి తనకు భరింపరానిదయ్యింది. తీవ్రమైన ఒంటరితనంతో ఆయనెట్లా మానసిక వైద్యం చేయించుకున్నది. నిద్ర రాక నిద్రమాత్రలు మింగేది. అతని బతుకు సాంతం తనకన్నా మరెవరికి బాగా తెలుసు.... తను అనకున్నా అతనికి తన నిరసన అర్థమౌతున్నట్టే ఉండేది.

ఉరుములు, మెరుపులు, గాలి దుమారం మధ్యనే సన్నగా వర్షం ప్రారంభమయ్యింది. గాలికి కరంటు తీగలు హోరుమంటున్నాయి. తను తడుస్తున్న ధ్యాసే లేదు. సుజాతకు భర్త రూపం మారిపోయి తండ్రి గుర్తుకొచ్చాడు. మధుసూదన్‌కు తన తండ్రి పట్ల ఎందుకో తగని ద్వేషం. తండ్రి చనిపోయేదాకా అతను తండ్రితో ఒక్క మాట మాట్లాడింది లేదు. మా ఇద్దరి పెంపకంలో తండ్రి అంశ ఉందని

అతని అనుమానం కాబోలు ... 'మీ తమ్ముడు అట్లా కావటానికి మీ నాయిన చేత కానితనమే కారణం' అంటూ దెప్పిపొడిచేవాడు. భర్త ఏ అర్థంలో వాడిన తన తండ్రి తన భర్తలాగా బతకడం చేతకానివాడే. పెదతండ్రి లాగా ఉమ్మడి కుటుంబాన్ని మాయచేసి ఆస్తి వెనుకేసుకోవడం తన తండ్రికి చాతకాకపోయింది. పెద తండ్రిలాగానో, పెద్ద మేనత్తలాగానో మనుషుల పట్ల కఠినాత్మునిలాగా ఉండడం చేతకాకపోయింది ఎకరాల రెకరాలు దున్ని, పుట్ల ధాన్యం పండించి కూడా తనేమి కూడబెట్టలేకపోయాడు. సుజాతకు నిలువెల్లా దుఃఖం ఆవరించింది. తండ్రి రూపం మసక మసకగా కన్పించింది. తన తల్లి చనిపోయినప్పుడు గాని, వ్యవసాయం కుప్పకూలిపోతున్నప్పుడు ఆయన పడ్డ యాతన తనకు మాత్రమే తెలుసు.

ఊరు దగ్గరైంది. ఆ చీకట్లో ఊరు మొదట కూలిపోయికూడ కర్మసాక్షిలాగా నిలుచున్న నైజాం కాలంనాటి బురుజు కన్పించింది. ఉగ్గబట్టుకున్న హృదయంతో అదిమిపెట్టుకున్న దుఃఖంతో ఆమె గ్రామంలోకి ప్రవేశించింది. గ్రామం కూడా తనలాగే దుఃఖాన్ని ఉగ్గబట్టుకున్నట్టే ఉన్నది. ఇండ్లల్లో మసక మసకగా దీపాలు వెలుగుతున్నాయి. సందడేమీ లేదు. తోడేల్లు పడ్డ గొర్రెమందలాగా ఊరంతా బెగ్గంపాడై పోయినట్లుగానే ఉన్నది. ఊళ్ళో ఎవరు తిర్గడంలేదు. ఎక్కడో ఆఘ దూడ కోసం హృదయవిదారకంగా అరుస్తోంది. సుజాతకు ఇద్దరో ముగ్గురో ముసలివాళ్ళు ఎదురుపడ్డారు. వాళ్ళు ఒంటిమీద గుడ్డలు కప్పుకోవడం వాలన వాళ్ళెవరైంది సుజాతకు తెలియలేదు. వాళ్ళు ఏదో గొనిగారు. సుజాతకు ఆ మాటలేవి అర్థం కాలేదు. సుజాత ఆ మాటలేవి, ఆ మనుషులెవరిని పట్టించుకోకుండా నడుస్తోంది.

ఈ వానలో ఈ రాత్రి ఎవరింటికని పోయేది ? తను పుట్టి పెరిగి ఆడుకున్న ఊరే - ఎట్లా తెగిపోయాయో గాని ఆ వూరితో తనకు తెలియకుండానే అన్ని బంధాలు ఏనాడో తెగిపోయాయి. "తను తన తమ్ముణ్ని పోలీసుల నుండి విడిపించుకుందామని మేనబావను కలువటానికి బయలుదేరానని" సుజాతకు జ్ఞాపకం వచ్చింది. "వాన్ని ఈ జన్మకు చూస్తానో లేదో ?" సుజాత ముద్దయిపోయిన గొంతుతో అనుకుంటూ వడివడిగా మేనబావ ఇంటికేసి నడిచింది ...

బయటి పారకులు (పెద్దదర్వాజు తలుపులు) తోసుకొని లోపలకు అడుగు

పెట్టింది. చుట్టూ విస్తరించి ఉన్న ప్రహరి గోడల లోపల విశాలమైన వాకిలి చివర బంగళా ఎక్కడికక్కడ కుప్ప కూలిపోయి ఉన్నది. కూలిన గోడలతో ఆ లోగిలి వల్లకాడులా కన్పించింది. సుజాత ఆ దృశ్యాన్ని చూసి విస్తుపోయింది. మంది మార్బలంతో నిత్య పెళ్ళి కూతురిలా కళకళలాడే ఈ బంగళా ఇట్లా కుప్పకూలిం దేమిటి ? ఈ మార్పులేవి సుజాత వార్త పత్రికలల్లో చదువలేదు.

ఎక్కడినుండో కుక్క అరుపు విన్పించింది. మరి కొద్దిసేపట్లో ఆ శిథిలాల మధ్యనుండి ఒక ముసలమ్మ కందీన చేత్తో పట్టుకొని "ఎవరూ ?" అంటూ వాకిట్లోకి వచ్చింది....ఆ ముసలమ్మ కందీన పైకెత్తి సుజాతను చూసి పోల్చుకోలేక పోయింది.

సుజాత ఆ ముసలమ్మను పోల్చుకున్నది. ఆ ముసలమ్మ మేనత్త ఇంట్లో బాల్యంనుండి పనిచేస్తున్న దాసి లచ్చిమి. ఏటా వేల పుట్లు వడ్లు పండే రామప్ప చెరువు కింది గ్రామంలో నుంచి లచ్చిమిని చిన్ననాడే తన మేనత్త నాలుగు కుంచాల వడ్లకు కొనుక్కొచ్చింది. తనకు తెలియదు గాని లచ్చమి ఎన్నిసార్లో పారి పోయిందట- అయినా లచ్చిమికి దాసితనం తప్పలేదు. పెళ్ళి పెటాకులు లేకుండా లచ్చిమి బతుకంతా మేనత్త కుటుంబంతోనే గడిచిపోయింది. సుజాతకు ఇలాంటివో మరెలాంటివో ఆలోచనలు సాగుతూండగా—

"ఎవరవ్వా ! ఎవలు కావాలె" అని హీనమైన స్వరంతో కొద్దిగా భయం నిండిన గొంతుతో అడిగింది.

సుజాతకు తనెందుకు వచ్చినట్టో గుర్తుకు రాలేదు. గొంతు పెగల్చుకొని తన తండ్రి పేరు చెప్పింది.

"సుజాతవ్వా నువ్వా ! ఎవలో అనుకున్న" లాంతరు దించింది.

"బావ కోసం వచ్చిన" సుజాత.

దాసి లచ్చిమి ఇందాకటి కంఠంలో ఏదో మార్పు వచ్చింది.

"బావా ?" చేతులు చిత్రంగా తిప్పింది. మళ్ళీ ఏమనుకున్నదో ఏమో ?

"ఇగో సుజాతవ్వా ! ఈ బంగళను బాంబులతో కూలగొట్టక ముందునుంచే మీ బావ పిల్లలతోపాటు హన్మకొండకు చేరుకున్నడు. మీరంతా ఏ రంధీ రవుసు లేకుంట కాలేర్ల మీదికి పోయిండ్లు- ఈ పూర్లె ఎన్ని జరిగినయో నే చెప్పజాల. మీ బావ గొడ్డు గోదా భూమి జాగ గంగల కల్సినయ్. మీ బావ జాగ మీ బావ చూసు

కున్నాడు. నాకే ఏ దారి కానరాక ఈ బంగలల ఉంటన్న." ముసలమ్మ గొంతు వని కింది. మరింక మాటలు రాక మూగపోయింది.

ఆ వర్షంలో సుజాత ఏమి తోచకుండా నిలుచున్నది. తన తమ్ముని మీద పెట్టుకున్న ఆశలన్నీ కుప్పకూలిపోయాయి. మరింక ఎటుపోవాలి. కాళ్ళు వనుకు తున్నాయి. లోలోపల దుఃఖం కట్టలు తెగుతోంది. పరుగెత్తుతున్నట్టుగా సుజాత అక్కడినుండి బయటకు వచ్చి నిలుచున్నది.

"ఏం మనుషులో?" ముసలవ్వ గొనుగుతూ ఆ శిథిలాల మధ్యకు వెళ్ళి పోయింది.

నిలువెల్లా మైకం కమ్మిన మనిషిలాగ బజారులో నడవసాగింది. సమస్త జీవి తాన్ని గడ్డిపోచలాగ వదిలిపోతున్న మనిషిలాగా నడుస్తోంది. దేన్నీ ఖాతరు చేయని మనిషి ఉన్మాదం ఆమె అడుగుల్లో కన్పిస్తోంది. అట్లా సుజాత తనకు తెలియ కుండానే తను పుట్టి పెరిగిన ఇంటికి నడిచింది. ఆ యిల్లు ఆ బంగ్లాలాగే ఎక్కడి కక్కడ కూల్చివేయబడి ఉన్నది.

ఈ ఇంటిని తన లేత చేతులతో అలికింది. ముగ్గులు వేసింది. ఈ ఇంటి ప్రతిమూలతో తను మాట్లాడింది. ఆ శిథిలాల మధ్య సుజాత పిచ్చిపట్టిన దానిలాగా తిరుగాడింది. ఈ ఇంటికి, ఇక్కడి జీవితానికి తనను దూరం చేసిందేమిటి?

మళ్ళీ మళ్ళీ పదే పదే సుజాత చిక్కుదారుల్లోకి వెళ్ళిపోతోంది. వాతా వరణం మాపురు గప్పినట్టుగా ఉన్నది. ఉరుములు మెరుపులు తగ్గాయి. ఏడ్చేడ్చి సొమ్మసిల్లినట్లుగా వర్షం తగ్గింది.

తల్లి చనిపోతే తమ్ముణ్ని భుజానేసుకొని పాలకోసం తాను మాదిగ ఇండ్ల ల్లోకి పోయేది. తల్లి చనిపోయిన పిల్లవానికి తల్లి పాలకోసం అడగరాని వాళ్ళనల్ల అడిగాడు తండ్రి-చింతకింది రాజమ్మ ఆ మాదిగవాడలో తన తమ్మునికి రోజూ పాలి చ్చేది. రాజమ్మకు కూడా తన తమ్ముని వయస్సంత కొడుకుండేవాడు. ఇద్దరు పిల్లలకు పాలు సరిపోవని తన తండ్రి రాజమ్మకు కొంత ధాన్యం పంపేవాడు. అర్ధరాత్రి అపరాత్రి ఆ పసికందు ఏడ్చేవాడు. వాన్ని భుజాల మీద వేసుకొని మాదిగవాడకు పరుగెత్తేది. సుజాత తల్లిమనుసుతో తడిసి ముద్దైపోయింది. వర్షంలో తడిసిన దాని కన్నా ఈ భావనతో ఆమె నిలువెల్లా వణికిపోయింది.

సుజాత ఈ ఒక్క రోజు ఈ భూ ప్రపంచంలో స్త్రీ ఎన్ని భావ ప్రకంపనా లకు లోనుకాగలదో అన్ని భావ ప్రకంపనాలకు లోనయ్యింది.

అప్రయత్నంగా లేచి నిలబడి సుజాత ఊరికి దక్షిణంవేపునే గల గుట్టదొర కింది మాదిగవాడ కేసి నడిచింది. తమ్ముని జాడ కోసం, వివరాల కోసం ఆమె మనసు పరితపిస్తోంది. ఎక్కడో రవ్వంత ఆశ కొట్టుమిట్టాడుతోంది. తప్పక తన తమ్ముడు తన హృదయాన్ని ఆ మాదిగవాడలో దాచి ఉంటాడని సుజాతకు గట్టి నమ్మకం కలిగింది.

పాము వలె మెలికలు తిరుగుతూ వడి వడిగా ప్రవహించే నీళ్ళధారల్లోనుంచి, చితచితలాడే బురదలోంచి ఆమె నడుస్తోంది.

* * *

"ఈమె ఈ రాత్రి ఎక్కడికి పోయినట్టు ? ఈ వర్షాకాలపు రాత్రి ఎక్కడని వెతికేది ?" మధుసూదన్ రైలు ప్లాట్‌ఫాం మీద నిలబడి చాలాసేపు కలియజూశాడు. రైలు దిగిన ప్రయాణీకులు తమ తమ పల్లెలను వెతుక్కుంటూ చేల కడ్డం పడి పోతున్నారు.

రైలు కాసేపు ప్లాట్‌ఫాం మీదినుండి కదలలేదు.... మధుసూదన్ ప్రతి పెట్టె వెతికాడు. రైల్లోని వాళ్ళు ఎవరి గొడవల్లో వాళ్ళున్నారు.... స్టేషన్ బయట- ప్లాట్ ఫాం మీద అంతటా వెతికాడు. కాని ఆ చీకట్లో సుజాత కన్పించలేదు.

మధుసూదన్‌కు ఒక్కసారిగా నిస్సత్తువ ఆవరించింది. తన సర్వ శక్తులు ఎవరో లాగేసుకున్నట్లుగా ప్లాట్‌ఫాం మీద ఒక సిమెంటు బెంచి మీద కూలబడి పోయాడు కళ్ళు మూసుకుంటే భయంగొలిపే చీకటి.

ఎట్టకేలకు రైలు నీరసంగా కూతవేసి ఖాజీపేట వైపు కదిలి పోయింది. అడుగుల చప్పుడు తగ్గిపోయింది. కళ్ళు తెరచి చూస్తే తన మెదడు లాగే ప్లాట్‌ఫాం ఖాళీగా కన్పించింది.

"ఎటు వెళ్ళాలి ? ఏమి చేయాలి ? వెనక్కి తిరిగి పోదామంటే గంట దాకా రైలు లేదు. ఏమో తనకు కన్పించకుండా ఆ మనిషి భువనగిరికి వెళ్ళిందేమో ?" మధు సూదన్ స్టేషన్ బయటకు వచ్చి రాధమ్మ హోటల్లో చాయ్ తాగాడు. అక్కడున్న వాళ్ళను అడుగుదామంటే గొంతు పెగుల లేదు.

మట్టి రోడ్డుమీదికి వచ్చి కాసేపు నిలుచున్నాడు. ఆకాశంలోకి చూశాడు. ఆ

ఉరుములు మెరుపులు తనకు తెలియని గందరగోళమేదో జరుగుతున్నట్లుగా ఉన్నది.... విచిత్రం వాన వస్తుందో రాదో తెలియకుండా ఉన్నది. వానే వస్తే సాంతం తడిసిపోతే- అసలే ఈ పూళ్ళు బాగుండలేదు.... ఇంత రాత్రి ఒక్కనివి ఎటు పోతున్నావంటే- ఆ పూళ్ళో ఈ రాత్రి ఎట్లా గడిపేది ?

మధుసూదన్‌కు భయం నిలువెల్లా పాకింది.

ఈ మనుషులు తనకెప్పుడు అర్థం కాలేదు....

మధుసూదన్‌కు బుసబుస కోపం పొంగింది. "ఈ దరిద్రురాలు తన నెందుకింత కష్టపెడుతోంది. ఈ గాలి దుమారంలో ఈ ఉరుములు మెరుపుల మధ్య నేను ఎక్కడని వెతికేది-" మనసులోనే తిట్టుకుంటూ ఎటూ తేల్చుకోలేక నిలుచున్నాడు.

ఇంతలోనే విజిగిరి వేపునుండి బండి రావడం కన్పించింది.

"ఓ బండాయన- నీకు తొవ్వల ఎవలన్న ఆడామె కన్పించిందా ?" ఒక విధమైన విసుగుతో అడిగాడు.

బండాయన మాట్లాడలేదు. ఈ దరిద్రులందరికి పొగరే. "ఏం కాలమచ్చింది ?" అనుకుంటూ రెండడుగులేసి "విన్పిస్తలేదా ? ఈ దారంట" మధుసూదన్ మాట పూర్తి కాకముందే-

"మా ఇనత్తంది. సువ్వాపిల్ల పెనిమిటివా ?" బండాయన.

"సన్నగా ఉన్నామె చేతులేమి లేకుంట పోతున్నదా ?" మధుసూదన్ ఆదుర్దాగా అడిగాడు.

"పోతందిపో." అన్నాడు బండాయన.

"అరే ! తనకు కన్పించకుండా ఎప్పుడు రైలు దిగింది ?" మధుసూదన్ మరో ఆలోచన లేకుండా ఆ మట్టి రోడ్డు మీద నడవసాగిండు.

కాస్తంత దూరం పోయిన తరువాత ఇందాకటి ఆదుర్దా స్థానే సుజాతను ద్వేషించడానికి ఆసరా కోసం వెతుక్కోసాగిండు !

"ఇంతకూ తను చేసిన తప్పేమిటి ?" ఈ ప్రశ్నను మధుసూదన్ తన సంసారం ఆరంభమయిన దగ్గరనుండి అనేకమార్లు వేసుకున్నాడు. ఎప్పటికప్పుడు జవాబులు తనకుతానే చెప్పుకున్నాడు. మధుసూదన్ సంస్కారంలో 'తను' తప్ప ఇతరులు లేరు. అట్లా ఉంటారనే విషయం కూడా అతను ఇంత పెనుగులాటలో కూడ నమ్మలేకపోయాడు.

"నాలుగు పైసలు సంపాయించకోవడం తప్పా? డబ్బు లేనోడు డబ్బుకు కొరగాడు. ఈ ప్రపంచం మీద మనిషి విలువ డబ్బుతో కొలవబడుతోంది. ఎట్లా సంపాయించావన్నది లెక్కకాదు, ఎంత సంపాయించావన్నది లెక్క. సుజాతకేం తెలుసు? తన కడుపున పుట్టిన పిల్లలకేం తెలుసు? దరిద్రం ఎంత దుర్భరమైనదో? ఈ సంపాదనంతా ఎవరికోసం?" అతని అంతరంగంలో ఎక్కడో బలహీనమైన మూలుగుడు పెనుగులాడుతోంది.

"తనను లోకమంతా పైకి వచ్చిన మనిషని కీర్తిస్తోంది? కాని ... తన భార్య తన సమస్త సంపదను, శక్తిని కళ్ళ కద్దుకోవాల్సిన భార్య ఒక్కమారు.... ఒక్కమాట...." మధుసూదన్‌కు తన కాపురం తలుచుకోవడానికే భయమేసింది.

"సుజాత తనకు ఎందుకు దూరమైపోతోంది? తను తాగడు. ఇతర దురలవాట్లేవి లేవు.... తన భార్యకు తనకు ఎక్కడ తగువు ప్రారంభమయ్యింది?" మధుసూదన్‌కు ఒళ్ళు జలదరించింది. ఇలాంటి ప్రశ్న మధుసూదన్‌కు మొలకెత్తడం ఇదే కొత్త....

అయినా ఆ ప్రశ్న అంతకంతకు పెద్దది కాసాగింది. "ఎంత కాలమైంది? ఎక్కడ మొదలయ్యింది? వెండి కొంటె సంతోషపడుతుందనుకున్నాడు. బంగారం కొంటె ఆమె కళ్ళు మెరుస్తాయనుకున్నాడు. బంగళా కడితే ఆమె తృప్తి పడుతుందనుకున్నాడు. స్త్రీలు ఇలాంటి అవసరాలకు పొంగిపోవడం తనకు తెలుసు. కాని అవేవీ సుజాతను చేరనేలేదు. తను దగ్గరకు చేరవేయనేలేదు. అంతకంతకూ ఇద్దరి మధ్య దూరం పెరిగిందేకాని తరుగలేదు. ఈ లోకం దేనికోసమైతే పడి చస్తుందో? ఈ లోకం దేన్నైతే 'బతికే విధానం' అంటోందో అవేవి సుజాత గుర్తించలేదు.... ఆమె తమ్ముణ్ని తెచ్చుకుందామంటే కాదంటినా? ఆమె అడుగాలేగాని ఏదైనా చేద్దును. కాని ఏది అడుగదే? వాడు బాగుండితే అక్క సంతోషపడుతుందనుకుంటి? కాని వాడేమిటో తనకు ఎప్పుడు అర్థంకాలేదు. ఆ చూపులు తనను సవాలు చేస్తుండేవి. వాడు నాలాగే మాటకు మాట అంటే తనకు అంత పెరుగకపోవును. కాని ఆ మవునం.... అదే తనను రెచ్చగొట్టేది?"

"దాన్ని తనెంత ప్రేమించాడు" మధుసూదన్ కళ్ళల్లో ఎందుకో బుస బుస కన్నీళ్ళు పొంగాయి. ఇది చిత్రమైన పరిస్థితే. మధుసూదన్ ఈ మధ్యకాలంలో ఎప్పుడు ఏడ్వలేదు. ఏడ్వవలసిన అవసరం కలుగలేదు. ఆ మట్టిరోడ్డులో ఏమి మహత్యమున్నదో? ఆ దారి ఎంత కన్నీటితో తడిసిందో?

"ఇన్నేండ్లు కష్టపడి ఇంత డబ్బు ఇంత ఆస్తి సంపాదించి తన పిల్లలు తన భార్య సుఖపడాలనే కదా ! లోకులందరికి దూరమైపోయింది. ఒక్కరూపాయి కూడ బెట్టడం కోసం బయట లోకంతో ఎద్ద భీకర యుద్ధం, ఎంత కఠినంగా చేయాల్సి వచ్చేది సుజాతకు 'ఎట్లా తెలిసేది'? తెలిస్తే ....

ఒకవైపు తోడబుట్టిన అన్నలు, అక్క బాగుపడితేనే, మోసంచేస్తేనే సుజాత కుటుంబం చితికిపోయింది. తండ్రి వాళ్ళతో కొట్లాడితే వీళ్ళకీ గతి పట్టేదా ? మాల మాదుగులతో కలిసి వాడు అట్లా తిరిగేవాడా ? ఆ తండ్రి తన చేతకానితనం వల్ల కాదా వీళ్ళ భవిష్యత్తు నాశనం చేసింది ? ఈ కాలంలో పిల్లలు ఎంత హుంశారుగా ఉంటు న్నారు ? అరె తను అన్ని రకాలుగా వాడికి మద్దతునిస్తే — ఏమిలేనివాళ్ళు అట్లా పైకి పోతున్నరు ? తను అలాంటి చేతకాని బావమరిదిని చేరదీసింది సుజాత కోసం కదా ? అట్లాగైనా ఒక్క మంచిమాట, పోని...." మధుసూదన్‌కు సుజాత రాతి గుండె గలదనిపించింది. అసలు దానికి ప్రేమ లేదని అనుకున్నాడు. స్త్రీకి సంబంధించిన అతని పరిజ్ఞానం సుజాతను అంచనా కట్టడానికి సరిపోలేదు.

"తనకు నలుపై సంవత్సరాలు దాటుతున్నాయి. సగంలో పడిపోయాడు. ఈ మొత్తం జీవితంలో తాను బాగా అలిసిపోయాడు ? ఇక్కడి నుండి వెనుదిరిగి చూసుకుంటే తనకు మిగిలిందెవరు ? భార్య నా భార్యకాదు. పిల్లలు నా పిల్లలు కాదు...."

మధుసూదన్ అనేకసార్లు ఆత్మహత్య చేసుకోవాలనుకున్నాడు. ఆ పని చేయగలంత సాహసం తెగింపు తనకు లేవనిపించాయి. బాగా తాగాలనుకున్నాడు. కాని ఆ పని చేయలేకపోయాడు. అనేకసార్లు సుజాత గొంతు నులిమి పాతేయాలను కున్నాడు. ఆ పని చేతకాలేదు. అన్నిరకాలుగా విఫలమై మానసిక వైద్యుని దగ్గరికి పరుగెత్తాడు.

అతగాడు భార్యను తీసుకరమ్మన్నాడు.

తనకు ఆ వైద్యున్ని తన్నాలన్నంత కోపం వచ్చింది. తను సుజాతతో ఆ మాట చెప్పగలడా ? చెప్పకుండా ఈ నరకయాతనలో ఎంత కాలమని బతకడం-

"ఇంతకూ తాను చేసిన నేరమేమిటి ?" పదే పదే ఈ ప్రశ్న గింగురు మంటుండగా మధుసూదన్ నడుస్తున్నాడు.

ఆ రోజు డ్యూటీ నుంచి ఇంటికి రాగానే పిల్లలు చెప్పారు "అమ్మ మామయ్య కోసం పోయిందని." మధుసూదన్‌కు పరిణామాలన్నీ అందరికంటె బాగా తెలుసు. మధుసూదన్ ఈ సంకుల సమరంలో ఇంటా బయటా తనోవేపు నిలబడే ఉన్నాడు.

తన డబ్బుకూ, లావాదేవీలకూ, తన సమస్త భవిష్యత్తు పట్ల మధుసూదన్ జాగ్రత్తగానే ఉన్నాడు. వాటికి సంబంధించిన ప్రతిబంధకాల గురించి ప్రతిదీ తెలుసుకుంటూనే ఉన్నాడు.

సరిహద్దు భద్రతా దళాల మోహరింపుతో మధుసూదన్ తన లాంటి వాళ్ళందరి లాగే ఊపిరి పీల్చుకున్నాడు ... ఎప్పటికైనా తనదే గెలుపు అనుకున్నాడు.

కాని చిత్రంగా తాను ఇంటా బయటా ఓడిపోతున్నట్లుగా ఆ క్షణంలో అన్పించింది.

అణిగిపోతున్నదనుకున్నది ఎక్కడో రేగుతోంది. తమ్ముని జాడకోసం ఒంటరిగా తన భార్యే వెళ్ళిపోయింది. కాసేపు తీవ్రమైన కోపంతో పెనుగులాడాడు. కాని తనకు యిష్టం లేకపోయినా బయట లోకం ఒకటున్నది ? అప్పుడు మధుసూదన్ కోపం దిగిపోయింది.

అట్లాగే బయలుదేరాడు. దొరికిన రైలు ఎక్కాడు. ఆ మట్టి రోడ్డుమీద నడుస్తున్నాడు.

సన్నగా తుంపర మొదలయ్యింది. ఆ చిరాకులో తానెందుకోసం వస్తున్నదీ కాసా మొదలు మరిచిపోయినవాడిలాగా ఊరి మొదటనే గల మర్రి చెట్టుకింద కాసేపు నిల్చున్నాడు.... అక్కడ నిలువబుద్ధి కాలేదు.

ఊళ్ళోకి నడిచాడేగాని తను ఎక్కడికి పోవాలో ఎవరిని అడుగాలో ? ఏమని అడుగాలో ఏమి తోచలేదు. అతనికి తెలియకుండానే అత్తగారింటివేపు నడిచాడు. అక్కడ కుప్పకూలిన ఇల్లు తప్ప సుజాత కన్పించలేదు. మధుసూదన్ పూర్తిగా తడిసిపోయాడు....

తనకు జరిగిందంతా భ్రమలాగే తోచింది. అతని మానసికస్థితి మీద అను
[illegible] సుజాత ఇంట్లోనే ఉందేమో ?

మధుసూదన్ ఈ స్థితిలో ఉండగానే మాదిగవాడనుండి ఊళ్ళో కొచ్చిన
ి యువకుడు మధుసూదన్ దగ్గరిదాకా వచ్చాడు. అతను రాజమ్మ కొడుకు. అతను
ధుసూదన్‌ను గుర్తు పట్టాడు.

"సుజాతవ్వ మా యింటికాడ ఉన్నది ?" అన్నాడు.

మధుసూదన్‌కు ఏదీ అర్థం కాలేదు. కాళ్ళీడిస్తూ ఆ బురదలో తాగిననివాలాగా
యువకుని వెంట నడిచాడు.

హరిజనవాడలో చాలామంది పోగై ఉన్నారు ... చింత చెట్టుకింద అనేక
ంతులు ఏడుస్తున్నాయి. అలాంటి ఏడుపులు- మొత్తం మనిషిని చుట్టు ముట్టే ఏడు
ు తనకు కొత్త— మధుసూదన్ లోలోపల ఏదో కరిగి నీరై పోతోంది.
గొంతుల్లో సుజాత గొంతును మధుసూదన్ పోల్చుకున్నాడు.

మధుసూదన్ ఆ మంద ముందుకు చేరేసరికి ముసలి రాజమ్మ, సుజాత ఒకరి
కరు పెనవేసుకొని ఒకేరక్తం మనుషుల్లాగా ఏడుస్తున్నారు ....

మధుసూదన్‌ను చూసి కొందరు దూరం జరిగారు.

"అయ్యా మా కొడుకు దినాల కచ్చిండ్లానయ్యా" రాజవ్వ వర్ణిస్తూ పొర్లి పొర్లి
డుస్తోంది.

మధుసూదన్‌కు అంతా అర్థమౌతూనే ఉన్నది. అతని పాదాలు భూమిలోనికి,
స్సు నేలమీదికి వాలిపోతున్నట్లుగా ఉన్నది.

ఎగువ మానేరు బ్రిడ్జిమీద రైలు ధన ధన లాడుతూ వెళ్ళిపోయింది.
చప్పుడు తన గుండెలోనే జరిగినట్లుగా మధుసూదన్ తేరుకొని చుట్టూ చూసాడు.
జవ్వ మీదపడి సుజాత ఇంకా ఏడుస్తోంది. ఈ మొత్తం భ్రమో, వాస్తవమో
ల్చుకోలేని అయోమయంలో మధుసూదన్‌కు మొత్తం శరీరమంతా మత్తులాగా ఏదో
్యపిస్తున్నది.

గాలి తోలడం ఆరంభమయ్యింది. ఆకాశంలోని మబ్బులు ఒక్కొక్కటే